

VRHÁNÍ STÍNU NA KRÁLOVSTVÍ

R. L. Rutsky – Justin Wyatt

Když jsme obdrželi komentář Noela Kinga k našemu nedávnému článku o „zábavě“, chystali jsme se nejprve napsat odpověď v podobě monografie à la Derrida v polemice s Johnem Searlem, nebo alespoň rozsáhlý esej podle vzoru odpovědi Stephena Heathe Noëlu Carrollovi. Při konzultaci s redakční radou Cinema Journalu jsme se však dozvěděli, že odpověď v takovém rozsahu by patrně nebyla vhodná. S lítostí, že Cinema Journal neshledává tuto „debatu“ natolik důležitou, aby jí věnoval (minimálně) celé číslo, jsme své ambice poněkud umírnili.

Osm hlavních odpovědí profesoru Kingovi

8. Předkládání diplomů královskému dvoru

Zdá se, že se profesor King nesmírně zajímá o otázky vědecké autority a akademických titulů. Svůj komentář začíná citátem o „rituálu doktorátů“ a později se mu daří vsunout do textu parentetický odkaz na naše univerzitní hodnosti – („řekněme nehotového doktora a novopečeného doktora filozofie“) – platný v době, kdy byl náš článek otištěn. K tomuto bodu se krátce poté vrací a poznamenává, že „v poznámce k jejich článku se dovídáme o jejich vážených vědeckých hodnostech“. Dále si všímá, že „na třetí straně obálky Cinema Journalu nacházíme údaje, které líčí, jakými cestami článek prošel, než se dostal do tisku (...) Zaprvé: „v časopise Cinema Journal smějí publikovat pouze členové Society for Cinema Studies“; zadruhé: „po předběžném přijetí článek anonymně posoudí nejméně dva odborní lektori, z nichž jeden je členem redakční rady časopisu“ atd. Pokud rozumíme správně, přeje si profesor King zdůraznit naši spoluvinu na struktuře vědecké autorizace. Zachází dokonce tak daleko, že navrhuje, že jsme mohli shora uvedené pokyny „šprýmovně“ zahrnout do našeho článku. Jeho nápad se nám moc líbí (ačkoliv bychom snad také měli zahrnout citát z jednoho z těch posudků anonymního lektora, který zjistil, že náš článek „nerespektuje nejvyšší kritéria vědeckého bádání a diskuse“). Avšak poněkud nás překvapuje, že bychom měli být chápáni jako ti, kdo popírají svou spoluvinu na vědeckém diskursu a jeho úředních strukturách. Naopak, domnívali jsme se, že tato vina byla zcela zřejmá, daná nejen kontextem, který profesor

King cituje, ale naším explicitním vyjádřením, které už necituje: že naše stať „po takovém diskursu [o zábavnosti] spíše volá, než aby ho demonstrovala“ a že důvody pro takový přístup jsou přesně ty „požadavky“, které vládou při publikování ve „vědeckém kontextu“.

7. Muž, který by rád byl králem

Pokus zúčtovat se statí o zábavnosti prostřednictvím řádků o získávání „reputace“ ve vědeckých kruzích bychom mohli odmrstit zpět na královský dvůr profesora Kinga. Jak jinak je možné získat reputaci než nabídkou kritického dialogu v mezinárodním časopise? (V čemž, jakožto čerství doktoři filozofie, s radostí pokračujeme [ad infinitum]).

6. Hranice království

V celé své stati profesor King tvrdí, že jsme se pokusili stanovit zábavnost (a nás samé) jako vnější hranice vědeckého nebo intelektuálního diskursu, jako to, co „uniká“ vážnosti. Ve skutečnosti jsme tvrdili, že „zábavnost (se) od vážnosti nedistancuje; není negací vážnosti“. Uvedli jsme sice, že vážné diskursy mívají tendenci zábavnost vyloučit, chtěli jsme však říci, že toto vyloučení není nezbytné ani doporučeníhodné. Zdá se, že profesor King má mnohem silnější smysl než my pro „nevyhnutelnou“ dělicí čáru mezi „požehnanými tendencemi“ vědeckého diskursu a diskursu zábavy. Podle jeho uvažování to vypadá, že v okamžiku, kdy vědec začne mluvit o zábavě, zábava přestává existovat. Takovéto uvažování může být celkem přiměřeným popisem historické tendence, není však, alespoň my bychom tomu rádi věřili, absolutní pravdou.

5. Královské rozkoše

V dialektice profesora Kinga není zábavnost pouhým protikladem vědeckého nebo intelektuálního diskursu. Zábavnost se také rovná „populáru“ a tomu, čemu profesor King říká „estetická autostylizace“. Základ tohoto sjednocení nás nejprve zmátl, především protože jsme termíny „populár“ (natož „lidé“) nebo „estetično“ v souvislosti se zábavností vůbec nepoužili. Nakonec jsme si však uvědomili, že argument profesora Kinga byl zřejmě více než na naši práci namířen na dílo Iaina Chamberse. My jsme totiž rozhodně nikdy neprohlašovali, že by zábavnost byla jistým esenciálním způsobem vázána na popularnost, ani že my, jakožto „teoretici zábavnosti“, bychom jakýmkoliv způsobem zastupovali „lidi“ (naopak, proti takové myšlence bychom horlivě protestovali). Stejně tak Kingovo zpodobení zábavnosti pomocí termínů „estetično“, „smyslovo, bezprostředno, příjemno“ se spíše vztahuje k Chambersově popisu populární kultury než k našemu popisu zábavnosti. Možná existuje „bezprostřední, spontánní a důrazná dimenze, nesmírně intenzivní *vzrušení*, jež je spjaté se sledováním filmu“, ale takový zážitek nám připadá méně podstatou zábavnosti než to, co jsme popsali jako „radikální rozkoš“, rozkoš, která dokonce často bývá definována jako „bezprostřední, spontánní estetický zážitek“ oproti racionálnímu diskursu. Míra, s níž profesor King ignoruje část naší stati

věnovanou „radikálním rozkoším“, naznačuje stupeň, po který je jeho tvrzení založeno přesně na protikladu vážnosti racionální znalosti a (stále vážné) „anti-vážnosti“ radikálního požitku.

4. Všichni královi muži

Pokud zábavnost existuje pouze jako pokus o „estetickou autostylizaci“, stává se komentář profesora Kinga obětí stejného tvrzení. Podle profesora Kinga nás naše „zábavní“ dílo umísťuje do dobře vymezené vědecké „oblasti“: „obecné směřování statí a některé specifické termíny, které použili, těsně souvisejí s diskusí o populární kultuře, kterou zahájili autoři jako Roland Barthes, Dick Hebdige a Iain Chambers.“ Ačkoliv děkujeme profesoru Kingovi za přirovnání dvou čerstvých doktorů filozofie k takovým osobnostem jako jsou Barthes, Hebdige a Chambers, musíme se podívat nad vztahem samotného profesora Kinga k Ianu Hunterovi jakožto k nejvyššímu měřítku znalostí. Chce King pouze patřit do jiného „zločeského gangu“? Snaha „zaškatulkovat“ zábavu tím, že se přiřadí k dílu teoretiků populární kultury, může být interpretována jako snaha vyloučit zábavu tím, že se nechá splynout s tradičním vědeckým diskursem. Takovouto strategii, jak jsme se snažili ukázat, klade autor na trůn vědy.

3. Představení u královského dvora

Zatímco Laura Mulveyová se dovolává Hitchcockových filmů (*Okno do dvora*, *Marnie* a *Vertigo*), aby své tvrzení o skopofilii a narativní rozkoši mohla doložit příklady z filmů, které jsou očividně vystavěny jen kolem podívané, sadismu a moci, naše užití *Volného dne Ferrise Buellera* není, jak tvrdí profesor King, pouhou tematizací pojmu zábava („interpretace textu, který tematizuje estetično, se tu nabízí jako důkaz jeho platnosti“). Náš článek se snaží napodobit formu zábavy. Vlastně se snaží předvádět zábavu. Pokud to profesor King nazývá autostylizací, rádi jeho charakterizaci přijímáme. Ve skutečnosti užití *Volného dne Ferrise Buellera* nenabízí mimetické ztvárnění, ale spíš napodobení inscenačních aspektů filmu.

2. Královny nové šaty

Profesor King nás obviňuje z „estetické autostylizace“, ale autostylizace je nevyhnutelnou složkou procesu psaní. Samotná odpověď profesora Kinga nebo jakýkoliv psaný diskurs nevyhnutelně skončí stylizováním autora (ať už jako „teoretického baviče“ nebo jako „seriózního vědce“). Pokud jde o nás, zajímáme se o autostylizaci profesora Kinga méně než o jeho re-stylizaci nás samotných. Povšimněme si, jak nás popisuje jako „mužský ekvivalent Cyndi Laupersové v oblasti filmové kritiky (hoši, kteří si prostě chtějí užít)“, „Robiny Hoody“ kritického „diskursu“ nebo jako „hlasatele evangelia zábavy“. Ačkoliv představa, že bychom měli být zároveň Cyndi Laupersovou, Robinem Hoodem a Jimmy Swaggartem se nám zamlouvá, udivuje nás, jak dokáže profesor King, ve vší vážnosti, sloučit tyto nesourodé „styly“ se svým vlastním pojetím vědeckého diskursu. Zdá se, že se profesor King (sobě navzdory) stal obětí zábavy.

1. Dej králi, co jeho jest

Marcela Duchampa se poté, co byl vystaven obzvlášť zlostnému útoku protivníka, zeptali, co si myslí o protivníkově projevu. Duchamp odpověděl, že „byl možná nedostatečně veselý“. Rádi bychom byli v situaci, v níž bychom mohli použít Duchampův výrok jako odpověď profesorovi Kingovi. Bohužel zjišťujeme, že s čistým svědomím a dobrou zábavou, jej použít nemůžeme. Za prvé: komentář profesora Kinga je sotva zlostným útokem, dokonce by bylo obtížné ho vůbec útokem nazývat. Za druhé: pokud se profesor King do jisté míry provinil „nedostatečnou veselostí“, bylo to zajisté menší měrou než většina vážných vědeckých diskusí. Konečně za třetí, ani my, jakožto účastníci vědeckého diskursu, nemůžeme tomuto břemenu zodpovědnosti uniknout. Nicméně uznat to ještě neznamená přistoupit na Kingovo oddělování vědeckého diskursu od zábavy. Vážná autostylizace vědecké kritiky nemusí vylučovat jiné stylizace, jejichž prostřednictvím lidé vrhají stíny a dobře se baví.

Přeložila Gabriela Dupačová

Přeloženo z anglického originálu: *R. L. Rutsky and Justin Wyatt Reply to King.*

„*Throwing Shade in the Kingdom*“.

„Cinema Journal“ 31, 1992, č. 3, s. 63 – 66.

Citované filmy:

Marnie (Alfred Hitchcock, 1964), *Okno do dvora* (Rear Window; Alfred Hitchcock, 1954), *Vertigo* (Alfred Hitchcock, 1958), *Volný den Ferrise Buellera* (Ferris Bueller's Day Off; John Huges, 1986).

Poznámka o autorech:

R. L. Rutsky získal titul Ph. D. v oboru Filmová a televizní věda na UCLA a nyní přednáší na Indiana University.

Justin Wyatt je docentem pro obor Rozhlas – televize – film na University of North Texas.